

Bijlage 2: Bijzondere incassobevoegdheden en preferenties van een tental overheden

1. Belastingdienst: rijksbelastingen
2. Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen: waterschapsbelasting
3. CAK: regeling wanbetalers
4. CJIB: Wahnv-beschikkingen
5. DUO: studieschulden
6. Gemeente Amersfoort: gemeentelijke belastingen
7. Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO): alimentatie
8. SVB: onverschuldigd of te veel betaalde (pensioen)uitkeringen en bestuurlijke boetes
9. UWV: onterecht ontvangen uitkering / inning boetes
10. Gemeente Den Haag: te veel betaalde bijstand

Belastingdienst: rijksbelastingen

Introductie

De Belastingdienst maakt onderdeel uit van het Ministerie van Financiën. Onderdeel van de taken van de Belastingdienst is bijvoorbeeld het innen van rijksbelastingen en het uitbetalen en terugvorderen van toeslagen. Deze bijdrage richt zich primair hierop.

Binnen de Belastingdienst worden drie soorten incassoregimes onderscheiden: (1) de terugvordering van inkomensafhankelijke regelingen: de huurtoeslag, de kinderopvangtoeslag, het kindgebonden budget en de zorgtoeslag, (2) de inning van rijksbelastingen en (3) de invordering van douanemiddelen. De verschillende regimes zijn voor een deel inhoudelijk verschillend. Het gemeenschappelijke deel ziet met name toe op de invordering in eerste aanleg (verzenden aanmaning en uitvaardiging dwangbevel) en het leggen van beslag en executie. Douane ziet niet toe op particuliere invordering en valt buiten het kader van deze bijdrage. De inning van belastingen is verder gesplitst in een beleid voor ondernemers en een beleid voor particulieren. De inning voor particulieren en de terugvordering van toeslagen hebben een meer gemeenschappelijk inningstraject. Vooral op het gebied van uitstel van betaling (betalingsregelingen), kwijtschelding en de rechtsbescherming zijn er verschillen. Als we het hierna hebben over inningsmaatregelen, dan worden daarmee de inningsmaatregelen ten behoeve van particulieren voor belasting- en toeslagschulden bedoeld.

Wetgevend kader

De inningsmaatregelen die de Belastingdienst toepast voor particuliere schulden, hebben hun oorsprong in de Invorderingswet 1990 en de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) en zijn nader uitgewerkt in de Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990, de Uitvoeringsregeling Awir, de Leidraad invordering 2008 en de Instructie invordering en belastingdeurwaarders. Maar ook andere wetten hebben een invloed op het inningstraject, zoals het Burgerlijk wetboek, het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en de Faillissementswet.

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Dwangbevel

De Belastingdienst heeft de mogelijkheid om zelf een dwangbevel uit te vaardigen en creëert daarmee zijn eigen titel als basis voor het nemen van verdere inningsmaatregelen. Alleen als de situatie daarom vraagt wordt het dwangbevel nog betekend door een belastingdeurwaarder. Te denken valt hierbij aan situaties waarin versnelde invordering moet worden toegepast.

In ongeveer 95-98% van de gevallen wordt dit dwangbevel per post verzonden en betekend.

Tegen de tenuitvoerlegging van een dwangbevel kan volgens artikel 17 van de IW1990 verzet worden aangetekend bij de rechtbank. Het verzet schorst de tenuitvoerlegging.

Overheidsvordering

Als betaling uitblijft na de betekening van het dwangbevel, dan kan voor openstaande belastingaanslagen van ten hoogste € 1.000 een overheidsvordering worden gedaan. Met een overheidsvordering kan de Belastingdienst zonder toestemming een bedrag van de bankrekening van de particulier afschrijven. De overheidsvordering bedraagt maximaal € 500 en mag maximaal 2x per maand worden toegepast.

Op verzoek van de particulier kan de Belastingdienst (beleidsmatig) een overheidsvordering (ten dele) ongedaan maken, als blijkt dat de particulier door de overheidsvordering beneden het bestaansminimum (beslagvrije voet) is gezakt.

Verrekenen

De Belastingdienst mag uit te betalen bedragen aan inkomstenbelasting verrekenen met te innen toeslagschulden, en uit te betalen toeslagen met terug te vorderen toeslagen¹. Dit is geregeld in artikel 24 van de Invorderingswet.

Op verzoek van de particulier kan de Belastingdienst (beleidsmatig) een verrekening (ten dele) ongedaan maken, als blijkt dat de particulier door de verrekening beneden het bestaansminimum (beslagvrije voet) is gezakt. Verrekenen vindt in het algemeen pas plaats als de aanslag of terugvordering opeisbaar is geworden.

Loonvordering

Na de betekening van een dwangbevel kan ook een loonvordering worden gedaan op de periodieke inkomsten van de particulier, zoals een uitkering of zijn loon. Dit is een vereenvoudigde vorm van loonbeslag. Bij de loonvordering wordt net als bij het reguliere loonbeslag, rekening gehouden met de beslagvrije voet. Samenloop van de overheidsvordering en loonvordering komt niet voor.

De Belastingdienst heeft ook middelen tot haar beschikking om betalingsdruk uit te oefenen.

- **Betaalverzuimboete.** De Belastingdienst kan in bepaalde gevallen aan een particulier een boete opleggen (artikel 63b IW1990 en artikel 63b, Leidraad Invordering 2008). Voor particulieren gaat het daarbij om te late, of het (gedeeltelijk) uitblijven van betalingen van inkomstenbelasting. Deze boete bedraagt 5% van de niet of te weinig betaalde belasting met een minimumbedrag van € 50 en bedraagt maximaal € 5.278 (vanaf 1-1-2017). Deze boete moet de particulier ertoe bewegen voortaan zijn inkomstenbelasting wel op tijd te betalen.
- **Verplichtingsignaal.** De Belastingdienst en de RDW willen voorkomen dat notoire wanbetalers van motorrijtuigenbelasting nieuwe kentekens op hun naam kunnen overschrijven. Hiervoor wordt het zogeheten verplichtingsignaal gebruikt. Particulieren die vijf keer hun motorrijtuigenbelasting niet of niet helemaal hebben betaald, krijgen bij de RDW een signalering in de kentekenregistratie. Als deze personen vervolgens op het postkantoor of bij de dealer een nieuw voertuig op hun naam willen laten zetten, dan kan dat niet. De signalering wordt pas opgeheven als alle openstaande schulden, inclusief kosten en rente, zijn betaald.

Preferentie

De Belastingdienst int momenteel zowel belastingschulden als toeslagschulden. Belastingschulden zijn preferente vorderingen. Met de inwerkingtreding van de Fiscale vereenvoudigingswet 2017 zijn straks ook toeslagschulden preferent.

Beslagvrije voet

De beslagvrije voet is in algemene zin geregeld in artikel 475 Wetboek burgerlijke rechtsvordering. De Belastingdienst moet rekening houden met de beslagvrije voet als zij a. beslag legt op het loon of een uitkering, b. schuld verrekent met een met uw voorlopige teruggaaf, zorg- of huurtoeslag of met kindgebonden budget van het lopende jaar en c. geld afschrijft van iemands rekening (overheidsvordering).

¹ Elke maand ontvangen circa 6 miljoen huishoudens een toeslag. Jaarlijks wordt bijna 12 miljard aan toeslagen toegekend door de Belastingdienst. Daarvan moet tot 15 procent weer worden terugbetaald.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

Binnen het kader van invordering (particulieren) zijn de volgende ontwikkelingen noemenswaardig:

- Het afgelopen decennium heeft de Belastingdienst, naast de rol van inningsinstantie, de rol van inkomensverstrekker gekregen. De eerste stap werd gezet met de stelselherziening in 2001. Er kwamen heffingskortingen voor de minstverdienende partner en de alleenstaande ouder. De tweede stap werd gezet in 2006 met de invoering van de toeslagen: de huurtoeslag, zorgtoeslag en de kinderopvangtoeslag, in 2008 aangevuld met het kindgebonden budget.
- De Belastingdienst heeft sinds 1 november 2009 de bevoegdheid om een belasting- of toeslagvordering van de betaalrekening van de belasting- of toeslagschuldenaar te incasseren (overheidsvordering). Deze wettelijke bevoegdheid komt voort uit de Wet versterking fiscale rechtshandhaving.
- In 2016 is het wetsvoorstel Fiscale vereenvoudigingswet 2017 ingediend. Onderdeel van dit wetsvoorstel is het harmoniseren van de verschillende regels die gelden voor de invordering van belasting- en toeslagschulden (Awir). Het is de bedoeling dat de wijzigingen per 1 januari 2019 van kracht worden. Het verminderen van het aantal invorderingsregimes heeft tot doel bij te dragen aan een grotere transparantie voor burgers.
- Bij beslag op loon of uitkering geldt de wettelijke bescherming van de beslagvrije voet. Bij beslag op bankrekening geldt dit echter niet. Dit leidt tot de situatie dat het bedrag dat de werkgever aan het eind van de maand stort op de bankrekening van de schuldenaar, het bedrag dat overblijft na toepassing van de beslagvrije voet, alsnog kan worden ingevorderd via beslag op de bankrekening. Dit ondergraaft de werking van de beslagvrije voet. Om dat te voorkomen, hebben de Belastingdienst, het CJIB, DUO, LBIO, de SVB en het UWV met elkaar gesproken over het informeel respecteren van de beslagvrije voet bij bankbeslag.
- Bij de Belastingdienst is in 2014 het dynamisch monitoren in de incasso geïntroduceerd. Deze techniek zorgt ervoor dat er in een vroegtijdig stadium een koppeling wordt gelegd tussen openstaande vorderingen en concrete verhaalsmogelijkheden. Belasting- en toeslagschulden die niet meer in te vorderen zijn, worden geautomatiseerd bewaakt via deze techniek. En worden er weer verhaalsmogelijkheden gevonden, dan wordt de invordering weer opgestart. Die beweging heeft geleid tot een daling van het oninbaarheidspercentage.
- Het vereenvoudigde derdenbeslag was onder de huidige regeling slechts mogelijk op de limitatief opgesomde vorderingen, onder meer op loon (loonvordering) en op tegoeden op een betaalrekening (overheidsvordering). Met de voorgestelde wetswijziging uit de Overige fiscale maatregelen 2018 wordt het mogelijk, ook op andere geldvorderingen dan de in de huidige regeling met name genoemde vorderingen, zoals die op de werkgever of uitkeringsinstantie, zonder tussenkomst van de deurwaarder - dus op eenvoudigere wijze - derdenbeslag te leggen.

Inning en (dwang)invordering

Hieronder komt chronologisch het reguliere proces inzake particuliere inning en invordering aan bod:

Processtap	Aantallen
1. Moet iemand een belastingaanslag betalen (of toeslag terugbetalen)? Dan volgt de uitreiking van het heffingsbesluit, waartegen bezwaar mogelijk is. Iemand die niet kan betalen, kan proberen uitstel van betaling of kwijtschelding te krijgen of een betalingsregeling te treffen.	Verwerkte aangiften 2016: 13,5 miljoen inkomstenbelasting, 7,8 miljoen loonheffing.
2. Betaalt iemand niet? Bij particuliere schulden verzendt de Belastingdienst vóór de aanmaning een betalingsherinnering.	
3. Als iemand, eventueel na een herinnering, niet betaalt volgt er een aanmaning. Er worden aanmaningskosten in rekening gebracht.	

Processtap	Aantallen
4. De Belastingdienst gaat standaard verrekenen als de betalingstermijn is verstreken en er sprake is van opeisbaarheid. De Belastingdienst wacht in de systemen met verrekenen totdat de aanmaning is verzonden.	Belastingdienst verrekent jaarlijks miljoenen keren.
5. Als de schuld ook na verrekening en aanmaning niet wordt voldaan, stuurt de Belastingdienst een dwangbevel. Hiertegen kan men verzet aantekenen.	Aan particulieren worden per jaar ongeveer 1,2 miljoen dwangbevelen verzonden.
6. Als iemand na een met de post gestuurd dwangbevel niet op tijd betaalt, komt de belastingdeurwaarder met een hernieuwd bevel tot betaling.	
7. Als iemand daarna nog niet heeft betaald, legt de belastingdeurwaarder (derden)beslag. De deurwaarder kan beslag leggen op roerende zaken (zoals inboedel), onroerende zaken, bezittingen die een ander voor de schuldenaar beheert of aan hem/haar schuldig is en loon of uitkering.	Per jaar leggen de Belastingdienst, gerechtsdeurwaarders en CJIB samen zo'n 450.000 keer bankbeslag.
8. Alvorens de deurwaarder over gaat tot beslag onderzoekt de Belastingdienst eerst de mogelijkheid van een overheidsvordering. De bank van de schuldenaar is verplicht hieraan mee te werken. Ook kan de Belastingdienst een loonvordering doen. En voor de motorrijtuigenbelasting volgt het verplichtingsignaal.	Het gaat om 250.000 loonvorderingen per jaar en ongeveer 75.000 overheidsvorderingen per maand.
9. Als iemand na de beslaglegging op bezittingen nog niet betaalt en er onvoldoende verhaal mogelijk is, zal de belastingdeurwaarder mogelijk worden ingezet om de bezittingen te gaan verkopen. Hiertegen is nu verzet mogelijk.	In 2016 zijn er ruim 12.000 executoriale beslagen gelegd (grootste deel betrof derdenbeslag onder een betaaldienstverlener).
10. Blijft betaling ook na de genoemde maatregelen uit, dan wordt de aanslag of terugvordering gevolgd door "dynamisch monitoren".	

Oninbaarheid

Het percentage oninbaarheid rijksbelastingen bedroeg in 2016 0,3%. Het gaat daarbij om 16.000-18.000 vorderingen. Gerelateerd aan het totaal over de jaren 2005 tot en met 2016 uitgekeerde toeslagen (€ 122 miljard), is het percentage oninbaar 0,48%.

Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW): waterschapsbelasting

Introductie

Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) is een zelfstandig samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelasting, en voor uitvoering van de wet WOZ. 30 van de 33 Limburgse gemeenten en het Waterschap Limburg werken samen in BsGW. Deze samenwerking betekent dat de uitvoeringstaken van de waterschapsbelasting, de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) worden verzorgd door BsGW.

Wetgevend kader

- Algemene wet bestuursrecht (Awb)
- Waterschapswet
- Gemeentewet
- Wet burgerlijke rechtsvordering
- Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr)
- Kostenwet invordering rijksbelastingen
- Invorderingswet 1990
- Leidraad invordering BsGW, belastingsamenwerking gemeenten en waterschappen

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Vereenvoudigd derdenbeslag

BsGW heeft op grond van artikel 19 van de Invorderingswet 1990 de bevoegdheid om een dwangbevel uit te vaardigen en vereenvoudigd derdenbeslag (zonder deurwaarder) te leggen (loonvordering). Bij het dwangbevel kunnen tevens de kosten van de aanmaning, de kosten van het dwangbevel en de rente worden ingevorderd.

Overheidsvordering

BsGW heeft op grond van artikel 19 van de Invorderingswet 1990 de bevoegdheid om een belastingvordering rechtstreeks van de betaalrekening van de belastingschuldige af te schrijven (overheidsvordering). BsGW maakt sinds de introductie gebruik van dit invorderingsmiddel.

BsGW probeert rond de 25ste van een maand de inning met de inzet van de overheidsvordering uit te voeren. De inning vindt plaats van de rekening waarop de Belastingdienst toeslagen stort. De Belastingdienst verkrijgt de rekeningnummers die de BsGW aanlevert.

Bij de inzet van de overheidsvordering is BsGW gehouden aan de wettelijke spelregels. Zo is het maximumbedrag dat geïncasseerd mag worden met een overheidsvordering € 500. Op een aantal punten hanteert BsGW een soepeler beleid dan wettelijk toegestaan is:

- Inning 1x per maand (toegestaan 2x per maand).
- Inning 2 opeenvolgende maanden (toegestaan 3 maanden).

- Couulance beleid indien klant in betalingsproblemen komt (gedeeltelijke terugbetaling, alsnog aanbieden van betalingsregeling of kwijtschelding).

Preferentie

Voor waterschapsbelasting terzake van onroerende zaken, voor zover deze worden geheven van de eigenaar of van de genothebende krachtens een beperkt recht, is een specifieke voorrangregeling opgenomen in artikel 138, derde lid, van de Waterschapswet. Deze specifieke regeling houdt in dat het samenwerkingsverband een voorrecht op de onroerende zaken heeft waarop de aanslag betrekking heeft en op de beperkte rechten waaraan die zaken zijn onderworpen. Het recht van voorrang heeft slechts betrekking op de belastingaanslagen in de omslag gebouwd en in de omslag ongebouwd. Het gaat hier om een zeer hoge preferentie, die zelfs hoger is dan het recht van voorrang van Rijks schatkist (artikel 21 van de Invorderingswet 1990 geldt niet voor Waterschappen, krachtens artikel 138, eerste lid, van de Waterschapswet). BsGW maakt hier bijna geen gebruik van.

Beslagvrije voet

Het samenwerkingsverband moet rekening houden met de beslagvrije voet als zij (a) vordering legt op het loon of een uitkering of (b) geld afschrijft van iemands rekening (overheidsvordering). Bij de inzet van de overheidsvordering wordt de beslagvrije voet uitsluitend na afloop berekend (wettelijk geregeld) op verzoek van de betrokken schuldenaar. In de praktijk gebeurt het zelden dat na inzet van een overheidsvordering er een verzoek komt om de beslagvrije voet te berekenen.

Indien de belastingschuldige in het buitenland woont wordt de beslagvrije voet op nul gesteld. Ook geldt de beslagvrije voet niet voor freelance-inkomens en belastingtoeslagen.

Het uitgangspunt van BsGW is dat alleen vorderingen worden geïnd bij mensen die niet willen betalen, maar wel kunnen.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

Uitgangspunten invordering: BsGW streeft er naar om via een strakke, gerichte en herkenbare aanpak de betalingsmoraal van de klant te beïnvloeden. Hierbij is het van belang dat BsGW zo vroeg mogelijk de diverse klanten kan onderscheiden (1. niet kunnen betalen, 2. vergeten te betalen, 3. niet willen betalen). Daarnaast heeft BsGW als overheidsorgaan de verplichting om de klant met zo min mogelijk invorderingskosten te bezwaren. Ook (sociaal) maatschappelijke consequenties worden hierin meegenomen. De invorderingscyclus is op basis van deze criteria tot stand gekomen.

Invorderingscyclus: BsGW hanteert jaarlijks 3 identieke invorderingscycli. Deze cycli zijn gebaseerd op de combi-aanslagmomenten februari, juni en november. Bij het achterwege blijven van (volledige) betaling start BsGW twee weken na de laatste vervalddag van de aanslag de invordering op.

Bedrijven met een groot financieel risico worden eerst telefonisch benaderd. Daarna volgen voor alle klanten de wettelijke stappen aanmaning (75.000 in 2017) en dwangbevel (34.000 in 2017). Bij een gering openstaand bedrag ontvangt de klant een restvorderingsbrief zonder verdere kosten.

Na het dwangbevel volgt een splitsing tussen particulieren en bedrijven (incl. "grote" particulieren). Deze splitsing wordt gemaakt omdat niet alle invorderingsmiddelen voor de categorie bedrijven beschikbaar zijn.

Betaalmogelijkheden

Klanten kunnen de aanslag BsGW betalen middels een eigen overschrijving of via automatische incasso (AIC). Het grote voordeel van AIC is dat de aanslag dan in 10 gelijke termijnen wordt afgeschreven. Inmiddels betaalt ca. 55% van alle klanten via AIC. Ook na de aanmaning en het dwangbevel kan de klant nog AIC aanvragen en zodoende de aanslag in termijnen betalen.

Betalingsregeling

Particuliere klanten die de aanslag niet binnen de standaard termijnen kunnen betalen hebben, naast AIC, de mogelijkheid om een reguliere betalingsregeling af te spreken. Ook in alle fases van de dwanginvordering is het treffen van een regeling nog mogelijk. Daarnaast kan in bijzondere gevallen ten gunste van de debiteur de hardheidsclausule worden toegepast.

Kwijtschelding

Particuliere klanten die onder het minimum of in de bijstand leven komen mogelijk voor kwijtschelding in aanmerking. BsGW maakt voor toetsing gebruik van de gegevensuitwisseling met het Inlichtingenbureau (IB). De burger dient zelf een verzoek tot kwijtschelding bij BsGW in te dienen en toestemming te geven voor de jaarlijkse toetsing. BsGW mag dus niet zonder toestemming klanten laten toetsen bij het IB. BsGW communiceert wel actief over deze mogelijkheid tot kwijtschelding, ook de belastingdeurwaarders van BsGW voeren later in het invorderingsproces een actief kwijtscheldingbeleid. Om de aanvraag kwijtschelding laagdrempelig te houden heeft BsGW ervoor gekozen de klanten niet onnodig met administratieve rompslomp te belasten. De klanten kunnen via de persoonlijke pagina of telefonisch de toetsing door het Inlichtingenbureau aanvragen. Klanten krijgen uitstel van betaling totdat aanvraag is afgehandeld.

Schuldhulp en bewindvoering

Sinds 2017 maakt BsGW gebruik van een schuldhulp portaal. Alle NVVK-schuldbemiddelaars kunnen digitaal de belastingzaken regelen voor hun klanten. Het betreft hier o.a. aanvragen kwijtschelding, uitstel van betaling, betalingsvoorstel. In principe komen klanten die in de schuldhulp zitten niet in de invordering terecht. Op termijn kunnen ook andere brancheverenigingen aansluiten.

Inning en (dwang)invordering

Jaarlijks verstuurt BsGW circa 758.000 aanslagen aan particulieren en bedrijven/instellingen. Het betreft hier naast de combibiljetten (gemeente en waterschapsbelasting) ook naheffingsaanslagen parkeren en zogenaamde exoten (marktelden etc.).

Processtap	Aantallen
1. BsGW stuurt aanslagbiljet. Bij het achterwege blijven van (volledige) betaling start BsGW 2 weken na de laatste vervaldag van de aanslag de invordering op.	Jaarlijks ca. 705.000 aanslagen (inclusief naheffingsaanslagen parkeren en zogenaamde exoten).
2. Bij het uitblijven van een tijdige betaling op vorderingen van € 6 of meer wordt er een aanmaning verstuurd; deze dient binnen 14 dagen te worden betaald.	69.000 aanmaningen in 2017
3. Bij het uitblijven van een tijdige betaling op vorderingen van € 16 of meer en de aanmaning, wordt er standaard een dwangbevel verstuurd. Er resteert na ontvangst van het dwangbevel nog twee dagen de gelegenheid om te betalen. Het dwangbevel mag per post verstuurd worden.	30.000 dwangbevelen in 2017
4. Bij het uitblijven van een volledige betaling na het betekenen van het dwangbevel neemt de ambtenaar belast met de invordering verdere maatregelen om de betaling af te dwingen. De eerste maatregel die wordt ingezet bij particuliere vorderingen is de overheidsvordering.	BsGW zet overheidsvordering jaarlijks van zo'n 15.500 vorderingen in bij 11.000 schuldenaren. Daarvan slaagt 41% in twee pogingen. ²

² Officieel mag de overheidsvordering driemaal worden ingezet). Enkele tientallen schuldenaren protesteren nadat de overheidsvordering is uitgevoerd, in de meeste gevallen volgt dan directe restitutie van het geïncasseerde bedrag (vaak binnen 1 dag). Met deze groep wordt vervolgens vaak alsnog een betalingsregeling afgesproken of wordt de mogelijkheid tot kwijtschelding geboden.

Processtap	Aantallen
5. Als de overheidsvordering niet (geheel) slaagt, wordt bij de schuldenaar een loonvordering aangekondigd. Hieronder valt ook beslag op een door SVB, UWV of een gemeente verstrekte uitkering.	Geen aantallen bekend
6. De loonvordering wordt uitgevoerd.	Geen aantallen bekend
7. Bij het niet slagen van de loonvordering vindt betekening van een hernieuwd bevel tot betaling plaats. Dit mag niet per post omdat de betekening moet plaatsvinden door een deurwaarder. Deze mag de betekening wel achterlaten in de brievenbus van de schuldenaar. De inzet van de deurwaarder brengt voor de schuldenaar extra invorderingskosten met zich mee.	Geen aantallen bekend
8. Als invordering nog steeds niet slaagt, volgt opnieuw een waarschuwing aan de schuldenaar.	Geen aantallen bekend
9. Als de waarschuwing geen resultaat oplevert, wordt een beslag door een deurwaarder aangekondigd.	Geen aantallen bekend
10. Uitvoering beslag door een deurwaarder (VLP teruggave, auto, bank, inventaris, onroerend goed).	Geen aantallen bekend

CAK: regeling wanbetalers

Introductie

Het CAK is een zelfstandig bestuursorgaan dat in de zorg financiële regelingen uitvoert en burgers informeert. Dit doet het CAK in opdracht voor het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het gaat om de volgende wettelijke taken:

- Vaststellen en innen van de eigen bijdrage op grond van de Wet langdurige zorg (Wlz).
- Voor gemeenten vaststellen en innen van de eigen bijdrage op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).
- Verrichten van betalingen aan zorgaanbieders op grond van de Wet langdurige zorg (Wlz).
- Legaliseren van verklaringen voor het meenemen van medicijnen naar het buitenland (o.a. Schengenverklaringen).

Sinds 1 januari 2017 heeft het CAK een vijftal taken overgenomen van Zorginstituut Nederland. Het gaat om regelingen voor klanten die anders buiten het Nederlandse zorgstelsel vallen: de regeling wanbetalers, de regeling onverzekerden, de regeling gemoedsbezwaarden, de regeling onverzekerbare vreemdelingen en de buitenlandregeling (verdragsgerechtigden).

Deze beschrijving beperkt zich verder tot het invorderingsproces omtrent de regeling wanbetalers, want deze is het meest omvangrijk. Dat gaat om het volgende: iedere volwassene in Nederland die zijn zorgpremie langer dan zes maanden niet betaalt, kan door zijn zorgverzekeraar worden aangemeld bij het CAK (voorheen bij het Zorginstituut Nederland). Hij komt dan in de wanbetalersregeling terecht en moet aan het CAK een (hogere) bestuursrechtelijke premie betalen. Hij blijft intussen gewoon verzekerd bij de zorgverzekeraar.

De zogenoemde bestuursrechtelijke premie wordt niet in mindering gebracht op de achterstand van de zorgpremie. Met de zorgverzekeraar moeten aparte afspraken gemaakt worden over het inlossen van de schulden. De zorgverzekeraar zal de verzekeringnemer pas afmelden bij het CAK wanneer:

- De volledige schuld door de verzekeringnemer (zoals achterstallige zorgpremies, eigen risico, rente en incasso- en deurwaarderskosten) bij de zorgverzekeraar is voldaan.
- De verzekeringnemer een betalingsregeling (zonder schuldhulpverlener) met de zorgverzekeraar overeen is gekomen.
- Een schuldhulpverlener, al dan niet lid van de NVVK, namens de verzekeringnemer een stabilisatieovereenkomst met de zorgverzekeraar is aangegaan. De zorgverzekeraar schort tijdelijk de bronheffing op, mits de verzekeringnemer binnen zes weken de maandelijkse zorgpremie weer betaalt.
- De verzekeringnemer een regeling voor minnelijke schuldhulpverlening heeft getroffen met instemming van de zorgverzekeraar.
- De verzekeringnemer toegelaten is tot de wettelijke schuldsanering (Wsnp).

Wetgevend kader

- De Wet structurele maatregelen wanbetalers zorgverzekering, ook wel bekend als de wanbetalersregeling (dit is een onderdeel van de Zorgverzekeringswet).
- De Regeling zorgverzekering (artikel 6.5.1 t/m 6.5.6).

- Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen.
- De Beleidsregels inning bestuursrechtelijke premie Zorgverzekeringswet.
- Bij een bedreigende situatie kan de debiteur een verzoek tot toepassing van de Wsnp indienen en tegelijk om een voorlopige voorziening vragen.

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Bronheffing

Het CAK int de premie door deze door de werkgever of uitkeringsinstantie op het loon of de uitkering in te laten houden.

Overdracht aan CJIB: omleiding zorgtoeslag

Wanneer bronheffing niet mogelijk is zal het CAK de invordering overdragen aan het CJIB. Het CJIB zal allereerst de zorgtoeslag door de Belastingdienst aan zich laten afdragen (omleiding zorgtoeslag). Het CJIB stuurt voor de resterende bestuursrechtelijke premie acceptgiro's. Wanneer deze niet betaald worden zal uiteindelijk de deurwaarder een dwangbevel betekenen en, indien nodig, ten uitvoer leggen (loonbeslag etc.).

Preferentie

De bestuursrechtelijke premie is een preferente vordering. Dit houdt in dat deze premie, na loonbelastingen en sociale premies, preferent is aan andersoortige vorderingen.

Als de betreffende werknemer of uitkeringsgerechtigde al schulden heeft, dan heeft hij mogelijk ook al te maken met een deurwaarder. De CAK vordering moet dan in het deurwaarderstraject worden ingebracht. Inhouding op het netto-inkomen gaat voor op het loonbeslag. Omdat de premie de zorgpremie vervangt, heeft dit gevolgen voor de beslagvrije voet. De deurwaarder die het loonbeslag uitvoert, moet de beslagvrije voet dan herberekenen.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

De wanbetalersregeling werd in 2009 ingevoerd. Sindsdien vallen ruim 300.000 mensen onder de regeling, met een jaarlijkse in- en uitstroom van circa 100.000 mensen. Een paar jaar geleden bleek echter dat veel mensen die langdurig in de regeling zijn opgenomen, er nauwelijks meer op eigen kracht uit komen. Daarom heeft het Ministerie van VWS, in overleg met het Zorginstituut en andere betrokkenen, besloten om de regeling per 1 juli 2016 aan te passen:

- Wie een betalingsregeling met de zorgverzekeraar treft, kan voortijdig worden afgemeld als 'wanbetaler'. Om mensen te stimuleren zo'n regeling te treffen, heeft de minister de bestuursrechtelijke premie verlaagd.
- Mensen met een bijstandsuitkering vormen nu circa 20 procent van het totale aantal wanbetalers. In de vernieuwde regeling mogen bijstandsgerechtigden eerder uitstromen uit de wanbetalersregeling, mits ze instemmen met enkele voorwaarden.

De aanpassingen van de wanbetalersregeling leidde tot een daling van 10% van het aantal wanbetalers. In één jaar is het aantal wanbetalers aanzienlijk gedaald: van 330.000 op 1 juli 2015 naar 261.000 op 1 oktober 2017.

Inning en (dwang)invordering

Bij een premieachterstand van 6 maanden is de verzekeringnemer geen premie meer aan de verzekeraar verschuldigd, maar moet hij een bestuursrechtelijke premie aan het CAK betalen. Hieronder volgt het invorderingsproces dat CAK hanteert bij wanbetalers:

Processtap	Aantallen
1. Betaalt de schuldenaar 6 maanden of langer geen premie en reageert hij ook niet op betalingsherinneringen? Dan wordt iemand door de zorgverzekeraar bij het CAK aangemeld voor de regeling wanbetalers. De schuldenaar is dan geen premie meer aan de verzekeraar verschuldigd, maar moet een bestuursrechtelijke premie aan het CAK betalen.	Op 31 december 2016 stonden 275.765 wanbetalers geregistreerd. In 2016 waren er 151.030 aanmeldingen en 187.926 afmeldingen.
2. Het CAK controleert via de UWV polis administratie of er sprake is van een stabiel inkomen. ³ Zo ja, dan vraagt het CAK aan de werkgever of uitkeringsinstantie om tot inhouding van de bestuursrechtelijke premie te gaan. De werkgever of uitkeringsinstantie moet verplicht meewerken aan het verzoek ⁴ . De werkgever en uitkeringsinstantie mogen de premie inhouden op het inkomen en dragen de premie af aan het CAK.	In ongeveer 1 op de 3 gevallen kan bronheffing toegepast worden. De incassograad is hierbij vrijwel 100%.
3. Heeft de schuldenaar geen of weinig inkomen, waardoor inhouding via loon of uitkering niet mogelijk is, dan draagt het CAK de invordering over aan het CJIB. Het CJIB zal allereerst de zorgtoeslag door de Belastingdienst aan zich laten afdragen (omleiding zorgtoeslag) ⁵ .	Ongeveer 75% van deze groep heeft recht op zorgtoeslag. Dat is soms echter al verrekend met belastingschulden.
4. Het CJIB stuurt voor de resterende bestuursrechtelijke premie acceptgiro's. De schuldenaar moet dan elke maand zelf de bestuursrechtelijke premie aan het CJIB betalen met de acceptgiro.	2.212.053 premies in uitvoering genomen door het CJIB in 2016.
5. De schuldenaar moet de acceptgiro binnen 6 weken betalen. Anders stuurt het CJIB een aanmaning. Dat is de laatste mogelijkheid om het premiebedrag zelf over te maken.	
6. Wanneer deze niet betaald worden zal uiteindelijk de deurwaarder een dwangbevel betekenen. Deurwaarders zullen altijd eerst proberen een betalingsregeling te treffen. Indien dat niet mogelijk is wordt het dwangbevel ten uitvoer gebracht (loonbeslag of executoriaal beslag op bankrekening of roerende goederen).	Er zijn continue gemiddeld 150.000 personen waar een dwangbevel tegen uitgevaardigd is. Een groot deel hiervan zit langdurig in de wanbetalersregeling.
7. Indien verhaal niet mogelijk blijkt, laat de deurwaarder de vordering één tot twee jaar rusten. De deurwaarder bekijkt vervolgens opnieuw de situatie en besluit op basis daarvan of verhaal alsnog mogelijk is.	Er staat een bedrag van ongeveer € 1 mld. open aan (redelijkerwijs) niet te innen schulden.
8. Zodra de totale achterstand aan de zorgverzekeraar voldaan is meldt de zorgverzekeraar dit bij het CAK. Vanaf dat moment is de verzekeringnemer geen bestuursrechtelijke premie meer verschuldigd en dient hij de nominale premie in het vervolg weer aan de verzekeraar te betalen. Een eventueel restant aan bestuursrechtelijke premie wordt dan door het CAK alleen nog op normale wijze geïnd. De verzekeringnemer kan eerder afgemeld worden bij het CAK, wanneer een regeling voor minnelijke schuldhelpverlening heeft getroffen met instemming van de zorgverzekeraar.	In 2016 waren er 187.926 afmeldingen bij het CAK.

³ Vast inkomen of langdurige uitkering (bijvoorbeeld bijstand). Ook controleert het CAK of de bestuurlijke premie volledig geïnd kan worden (alleen als er een bruto inkomen van tenminste € 275 is).

⁴ Als de premie niet op tijd wordt afgedragen, dan volgt een herinnering. Indien dan nog niet wordt betaald, volgt een aanmaning. Daarna volgt een dwangbevel, dat door de deurwaarder zal worden uitgevoerd.

⁵ Er geldt een beslagverbod voor zorgtoeslag, maar er is één uitzondering: De zorgverzekeraar kan beslag op de zorgtoeslag leggen vanwege een premieachterstand voor de zorgverzekering (art 45 Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen).

CJIB: Wahv-beschikkingen

Introductie

Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) is het inning- en incassogezicht van de overheid en vervult de centrale rol bij de afhandeling van strafrechtelijke beslissingen. Het CJIB is een uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

De meeste mensen kennen het CJIB van haar grootste taak: de inning van verkeersboetes. Verkeersovertredingen worden door de opsporingsinstanties, bijvoorbeeld de politie of de RDW, doorgestuurd naar het CJIB.

Dit overzicht richt zich primair op de verkeersboetes (Wahv-beschikkingen).

Wetgevend kader

Voor wat betreft de verkeersboetes is de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wahv, de 'wet Mulder') van toepassing. De wet voorziet in een efficiënte handhaving van veelvoorkomende lichte verkeersovertredingen. Voor de introductie van de Wahv in 1989 werden verkeersovertredingen afgedaan via het strafrecht.

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Verhaal zonder dwangbevel

Voor zowel verkeersovertredingen als strafrechtelijke boetes heeft het CJIB de mogelijkheid om zonder dwangbevel de sanctie te verhalen op (a) loon, pensioen en andere periodieke uitkeringen en (b) het tegoed op de bankrekening. Verhaal zonder dwangbevel is voor verkeersovertredingen geregeld in art. 27 Wahv (en voor strafrechtelijke boetes in art. 576 Sv.).

Verhaal zonder dwangbevel kan door de boete af te schrijven van de bankrekening. Bij verhaal met dwangbevel wordt een dwangbevel door de deurwaarder aan betrokkene betekend. Dit dwangbevel kan op eenzelfde wijze ten uitvoer worden gelegd als een vonnis van de burgerlijke rechter. De deurwaarder kan o.a. beslag leggen op het inkomen, op de inboedel of de bankrekening.

Preferentie

Strikt genomen zijn vorderingen van verkeersboetes niet preferent, maar het CJIB heeft wel machtsmiddelen om betaling af te dwingen (bijvoorbeeld het middel van buitengebruikstelling van het voertuig, gijzeling en inname rijbewijs).

Beslagvrije voet

Bij beslag op loon of uitkering geldt de wettelijke bescherming van de beslagvrije voet. Bij beslag op bankrekening geldt dit niet. Dit kan leiden tot de situatie dat als de werkgever aan het eind van de maand stort op de bankrekening van de schuldenaar, op het bedrag dat overblijft na toepassing van de beslagvrije voet, alsnog beslag wordt gelegd via verhaal zonder dwangbevel. Dit ondergraaft de werking van de beslagvrije voet. Om dat te voorkomen, hebben de Belastingdienst, het CJIB, DUO, LBIO, de SVB en het UWV met elkaar gesproken over het informeel respecteren van de beslagvrije voet bij bankbeslag.

Het CJIB hanteert eigen beleid rondom verhaal zonder dwangbevel en de beslagvrije voet. Zo wordt er tot maximaal € 500 per maand gevorderd.⁶ Ook wordt bij een redelijk vermoeden dat iemand onder de beslagvrije voet uitkomt het verhaalde bedrag op verzoek van de betrokkene teruggestort. Het CJIB vraagt de betrokkene aannemelijk te maken dat hij door het verhaal in financiële problemen is gekomen. Er wordt geen beslagvrije voet berekend. De zaak gaat dan naar een deurwaarder.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

Het CJIB gebruikt bij de inning van boetes het zogenoemde kwadrantenmodel als denkmodel. Dit kwadrantenmodel gaat uit van de aspecten: willen en kunnen.

De visie van het CJIB op het inning- & incassotraject gaat uit van een persoonsgerichte inning- en incassostrategie.

Indien er sprake is van ernstige schuldenproblematiek kan het CJIB de volgende maatregelen treffen:

- Het CJIB verleent medewerking bij schuldhulpverleningstrajecten.⁷ Tijdens minnelijke en wettelijke schuldhulpverleningstrajecten wordt incasso door het CJIB stopgezet, ook voor wat betreft de Wahv-zaken.
- Het CJIB kan een betalingsregeling treffen. Dit kan een standaardregeling zijn die men zelf heel eenvoudig kan afsluiten of een maatwerkregeling.
- De gerechtsdeurwaarder biedt betalingsregelingen aan.
- Wanneer iemand door het afschrijven van de boete van de bankrekening (het zogenaamde verhaal zonder dwangbevel) in de problemen is gekomen, kan hij het CJIB verzoeken de afschrijving terug te draaien.

Inning en (dwang)invordering

Binnen het CJIB lopen verschillende incassotrajecten. We hebben ervoor gekozen hier de voornaamste werkstroom in kaart te brengen, namelijk het innen van verkeersboetes.

Processtap	Aantallen
1. De politie, RDW of gemeente stuurt de gegevens van de overtreding naar het CJIB. Het CJIB stuurt de betrokkenen een brief met rechtsboven een letter M. Hierin staat om welke overtreding het gaat en welke boete men moet betalen. Iemand moet de boete binnen acht weken betalen.	9.437.717 zaken, totaalbedrag: € 712.466.478. Boetebedrag in 2016 gemiddeld € 75,06. 86,8% van de beschikkingen wordt tijdig betaald.
2. Indien de boete niet (tijdig en/of volledig) wordt voldaan binnen de daarvoor gestelde termijn(en), volgen twee aanmaningen incl. wettelijke verhogingen. Het bedrag van de eerste aanmaning is anderhalf keer het bedrag van de boete. Het bedrag van de tweede aanmaning is drie keer het bedrag van de boete.	In 2016 werd 93,7% van de Wahv beschikkingen voor de vervalttermijn van de tweede aanmaning betaald. 5,7% betaald na eerste aanmaning, 1,2% na tweede aanmaning.
3. Het CJIB controleert het adres en handelt daarmee. Heeft betrokkene geen vast adres? Dan zet het CJIB de boete in het opsporingsregister. Als de politie betrokkene aanhoudt, moet hij/zij de boete betalen.	

⁶ Die €1000 is voor het CJIB geen wettelijke grens. Het is wel een eis die wordt gesteld in het kader van de toepassing van de overheidsvordering. Het CJIB maakt gebruik van de techniek van de overheidsvordering en is daarom gebonden aan de daar gebruikte specificaties.

⁷ De NVVK heeft met diverse schuldeisers, waaronder het CJIB, een convenant afgesloten, waarin samenwerkingsafspraken over het minnelijk traject van schuldhulpverlening zijn vastgelegd.

Processtap	Aantallen
<p>4. Betaalt iemand na twee aanmaningen nog steeds niet of niet volledig dan kan het CJIB in opdracht van het OM nagaan of het bedrag op de bankrekening van iemand verhaald kan worden (verhaal zonder dwangbevel), waartegen men in verzet kan gaan.</p> <p>Dit bedrag mag niet hoger zijn dan € 500 per keer. Voor elke boete die het CJIB van iemands rekening afhaalt, brengt zij ook kosten in rekening. Betrokkene krijgt daarna een brief ('kennisgeving van verhaal'). Het CJIB controleert voor het toepassen van verhaal zonder dwangbevel altijd het rekeningnummer bij de Belastingdienst.</p>	<p>In 0,6% van alle zaken wordt naar aanleiding van verhaal zonder dwangbevel betaald. De effectiviteit van verhaal zonder dwangbevel is 47,2% (cijfers 2016).</p>
<p>5. Indien het niet gelukt is om het bedrag op deze wijze te verhalen, dan kan het CJIB een gerechtsdeurwaarder inschakelen (beslag). Ook hiertegen kan de betrokkene in verzet gaan bij de rechtbank.</p>	<p>1,5% van alle gevallen. Effectiviteit is 53,6%.</p>
<p>6. Heeft betrokkene niet het hele bedrag betaald aan de deurwaarder? Dan mag het CJIB op andere manieren betaling afdwingen (inname rijbewijs, inleveren voertuig, gijzeling⁸). Gijzeling wordt door de officier van justitie gevorderd. De vordering wordt behandeld op een zitting waarvoor de betrokkene wordt opgeroepen.</p>	<p>In totaal zijn er in 2014 ruim 44.000 gijzelingsbeschikkingen in het kader van de Wahv en strafbeschikkingen binnengestroomd bij DJI. In ongeveer 41.000 zaken is tot gijzeling overgegaan. In 2016 nog slechts 950 zaken naar de rechter, waarbij niet in alle gevallen ook daadwerkelijk gijzeling is toegepast.</p>

⁸ Bij de inning van 0,3% van alle Wahv-sancties wordt het dwangmiddel gijzeling ingezet.

DUO: studieschulden

Introductie

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) voert als baten-lastendienst in opdracht van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap onderwijswetten en -regelingen uit. Ook voert DUO in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Wet inburgering uit.

DUO is de uitvoeringsorganisatie van de rijksoverheid voor het onderwijs. DUO financiert en informeert onderwijsdeelnemers en onderwijsinstellingen en organiseert examens. DUO voert, naast een aantal kleinere regelingen, drie grote regelingen uit: de Wet studiefinanciering 2000, de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten en de Les- en cursusgeldwet.

Deze bijdrage richt zich verder alleen op de inning van studieschulden. De terugbetaling van bijvoorbeeld de OV-boete komt niet aan de orde.

Wetgevend kader

- Wet studiefinanciering 2000.
- Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten.
- Artikel 299a van de Faillissementswet is van toepassing op de lening die is ontstaan door de toekenning van het levenlanglenkrediet.
- Besluit verlening ondermandaat algemeen directeur Centraal Justitieel Incassobureau (Ondermandaatregeling CJIB).

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

DUO stelt zelf het dwangbevel op, zonder dat er een rechter bij betrokken wordt. Voor een beperkt aantal dwangvorderingen, te weten de inning van de bestuurlijke boete bij fraude met de uitwonendenbeurs (ca. 1.500 per jaar) geschiedt de volledige incassoprocedure door het CJIB.

Op het vlak van studiefinanciering, hetgeen verder buiten het kader van deze bijdrage valt, kan DUO de schuld verrekenen met de beurs. Verrekening is ook mogelijk bij invorderen van onterecht OV-bezit, vorderingen wegens teveel ontvangen tegemoetkoming leerlingen 18+ / ouders (18-) en leraren, vorderen wegens teveel eigen inkomsten studerende, vordering wegens teveel ontvangen studiefinanciering. DUO heeft het recht van verrekening van vorderingen met nieuw uit te betalen studiefinanciering tot een maximum van € 165,46 per maand. Hierbij geldt een hardheidsclausule, die echter slechts in uitzonderingssituaties wordt gehanteerd. Verrekenen is niet aan de orde bij het innen van studieschuld en het innen van lesgeld.

Preferentie

Het innen van de studieschuld kent geen preferentie en is daarmee een concurrente vordering.

Beslagvrije voet

Bij beslag op loon of uitkering geldt de wettelijke bescherming van de beslagvrije voet. Bij beslag op bankrekening geldt dit echter niet. Dit leidt tot de situatie dat het bedrag dat de werkgever aan het eind van de maand stort op de bankrekening van de schuldenaar, het bedrag dat overblijft na toepassing van de beslagvrije voet, alsnog wordt ingevorderd via beslag op de bankrekening. Dit ondergraaft de werking van de beslagvrije voet. Om dat te voorkomen, hebben de Belastingdienst, het CJIB, DUO, LBIO, de SVB en het UWV met elkaar gesproken over het informeel respecteren van de beslagvrije voet bij bankbeslag.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

Net als in 2015 heeft DUO in 2016 intensiever gecontroleerd of er misbruik plaatsvond van bepaalde regelingen, waaronder de uitwonendenbeurs, de eenoudertoeslag, studiefinanciering voor migrerend werknemers, studiefinanciering in het buitenland, én het innen van studieschulden bij moeilijk vindbare debiteuren. Het laatste leverde € 32 miljoen op, het dubbele van de verwachte 16 miljoen.

DUO heeft verschillende initiatieven genomen om adressen van onvindbare debiteuren te achterhalen. Zo wisselt de organisatie gegevens uit met overheden in andere landen en maakt ze meer gebruik van paspoortsignalering. Dit heeft ertoe geleid dat DUO in 2016 17.000 debiteuren terugvond van wie eerder geen adresgegevens bekend waren. Samen met al eerder gevonden personen kwam het totaal eind 2016 daarmee op ruim 23.000.

In de brief van staatssecretaris Klijnsma van 1 juli 2016 is te lezen dat DUO voor de duur van het schuldhulpverleningstraject doch minimaal voor de duur van de studie uitstel van betaling gaat geven voor bepaalde onderwijsgerelateerde schulden. Dit gebeurt alleen wanneer dit naar oordeel van de (gemeentelijke) schuldhulpverlener noodzakelijk is om tot een minnelijke schuldregeling te komen. Daarnaast lopen er bij DUO pilots om te bezien in hoeverre betalingsachterstanden ook in een minnelijk traject mee kunnen.

Per 1 december 2017 wordt de invordering verzorgd door het CJIB. Deze verandering is onderdeel van de clustering van Rijksincasso. Doel hiervan is meer aandacht voor de schuldenaar en een meer persoonlijke invordering. Het is mogelijk dat schuldenaren hierbij lopende termijnen rechtstreeks voldoen aan DUO en reeds overgedragen termijnen aan het CJIB. Het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) heeft dit jaar een nieuw contract gesloten met 35 deurwaarderskantoren die de komende jaren de incasso's mogen uitvoeren van vijf grote overheidsinstanties, waaronder het UWV, het Zorginstituut en DUO.

Het CJIB vaardigt, in aanvulling op wat DUO in het verleden deed, eerst een Vordering Zonder Dwangbevel uit. Het ligt in de bedoeling het CJIB de bevoegdheid te geven tot het aangaan van betalingsregelingen. Dit is uitvoeringstechnisch nog niet mogelijk.

Tot 1 december 2017 bleven vorderingen maximaal vijf jaar bij de deurwaarder voordat over afboeking werd besloten. Met de transitie naar het CJIB wordt deze termijn mogelijk korter.

De hoofdregel is dat een rentedragende lening binnen 15 jaar moeten worden afbetaald. Vanaf september 2015 geldt voor rentedragende leningen die worden opgebouwd in het hoger onderwijs een afloperiode van maximaal 35 jaar – dit vanwege het afschaffen van de basisbeurs. Eventuele kwijtschelding na afloop van de garantieperiode gebeurt op basis van een draagkrachtmeting die wordt uitgevoerd op initiatief van de schuldenaar dan wel automatisch door opvragen van inkomensgegevens bij de belastingdienst. De draagkrachtmeting kijkt naar inkomsten, niet naar overige schulden.

De DUO legt vanaf 1 januari 2014 geen bankbeslag meer bij studenten die geld aan DUO verschuldigd zijn, maar wiens enige inkomstenbron studiefinanciering is.

De DUO werkt niet met een incassobureau dat eerst aanmaningen stuurt voor het lesgeld of de schuld. De DUO vaardigt bij non-betaling van de aanslagen gelijk een dwangbevel uit dat door de deurwaarder zal worden betekend met bevel tot betaling binnen twee dagen.

Inning en (dwang)invordering

Hieronder staat het invorderingsproces beschreven voor wat betreft het innen van studieschuld van in Nederland verblijvende oud-studenten.

Processtap	Aantallen
1. Aankondiging starten met afbetalen studieschuld (inclusief bekendmaken maandbedrag). Dit gebeurt in maandelijkse termijnbedragen. Bij het vaststellen van het maandbedrag wordt rekening gehouden met het inkomen(draagkracht).	
2. Start automatische incasso maandelijkse aflossing studieschuld.	Percentage geïnde langlopende schulden in regulier traject via automatische incasso: 97,8% in 2016. 595.000 oud-studenten moeten afbetalen
3. Als de incasso een keer niet lukt of als iemand vergeet om vóór de vervaldatum te betalen, dan ontvangt de schuldenaar een herinnering.	122.000 oud-studenten hadden in 2015 een betalingsachterstand.
4. Betaalt de schuldenaar niet op tijd, dan krijgt deze een aanmaning (verhoogd met administratiekosten). Tot overdracht van de vordering aan het CJIB is een betalingsregeling mogelijk voor de achterstallige maandbedragen.	
5. DUO draagt bij non-betaling de vordering vervolgens met een dwangbevel over aan het CJIB. Door het CJIB wordt een deurwaarder ingeschakeld.	67.801 dwangbevelen. 76.000 oud-studenten kregen in 2015 met een deurwaarder te maken.
6. Indien betaling uitblijft, volgt het feitelijke beslag. Als iemand geen of een laag inkomen heeft, dan zal de deurwaarder beslag leggen op de bankrekening, of aankondigen beslag op de inboedel te komen leggen.	
7. Indien CJIB onsuccesvol is met de invordering wordt deze als oninbaar teruggegeven aan DUO, die vervolgens kan beslissen de vordering af te boeken.	

In 2016 heeft DUO 119.221 keer aan een deurwaarder gevraagd om een schuld bij een (oud)student te innen. In 2015 was dit 140.270 keer. Eerdere pogingen tot invordering door DUO zelf hadden namelijk niet tot het gewenste resultaat geleid. In die gevallen is een deurwaarder met een dwangbevel van DUO bij (oud-)studenten aan de deur geweest.

De incassowerkzaamheden inzake teveel ontvangen studiefinanciering, schulden wegens onterecht gebruik van de reisvoorziening, niet betaalde termijnen bij de terugbetaling van studieschulden en niet betaalde termijnen bij de inning van lesgeld kennen relatief veel deurwaarderszaken. Bij de overige incassowerkzaamheden is dat beperkter.

Gemeente Amersfoort: gemeentelijke belastingen

Introductie

Gemeenten halen ongeveer 1/6 deel van hun inkomsten uit gemeentelijke belastingen. Vooral uit de onroerende zaakbelasting (OZB). Andere gemeentelijke belastingen zijn bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting.

- Voor huizen, andere gebouwen of percelen grond (onroerende zaken) brengt de gemeente belasting in rekening. De hoogte van de OZB is mede afhankelijk van de WOZ-waarde van iemands pand (woning of bedrijfspand).
- De afvalstoffenheffing (AFV) is een belasting voor het verwijderen en verwerken van het huishoudelijk afval. Wie alleen woont, betaalt minder afvalstoffenheffing. Het tarief wordt bepaald door de (gezins)situatie op 1 januari 2017 of op het moment waarop de belastingplicht ontstaat (bijvoorbeeld bij vestiging of verhuizing).
- De gemeente brengt bij eigenaren en gebruikers van op het riool aangesloten panden rioolheffing in rekening. Dit geldt ook voor garages, die direct of indirect (bijvoorbeeld door regenwater) op het riool afvoeren. De hoogte van de aanslag is afhankelijk van de WOZ-waarde van het pand.
- Iedereen die in Amersfoort één of meer honden heeft, moet hiervan aangifte doen en hondenbelasting betalen. Voor sommige honden hoeft men niet te betalen, zoals blindengeleide honden. Jaarlijks controleert de gemeente of mensen hun hond hebben aangegeven.

Wetgevend kader

- De gemeentewet (specifiek artikel 216 – 258; de artikelen 230 – 258 hebben betrekking op heffing en invordering).
- Leidraad invordering gemeentelijke belastingen, gemeente Amersfoort.
- Bij het innen van gemeentelijke belastingen geldt toepassing van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, de Invorderingswet 1990 en de Kostenwet invordering rijksbelastingen.
- Uitvoeringsregels voor automatische incasso van gemeentelijke belastingen gemeente Amersfoort.
- Diverse gemeentelijke verordeningen (bijvoorbeeld verordening belastingtarieven OZB, verordening onroerende zaakbelastingen 2017, verordening rioolheffing 2017, verordening afvalstoffenheffing 2017 en verordening hondenbelasting 2017).

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Vereenvoudigd derdenbeslag

De gemeente heeft op grond van artikel 12 van de Invorderingswet 1990 de bevoegdheid om een dwangbevel uit te vaardigen en vereenvoudigd derdenbeslag te leggen. Bij het dwangbevel kunnen tevens de kosten van de aanmaning, de kosten van het dwangbevel en de rente worden ingevorderd.

De gemeente heeft op grond van artikel 19 van de Invorderingswet 1990 ook de bevoegdheid om een belastingvordering rechtstreeks van de betaalrekening van de belastingschuldige af te schrijven (overheidsvordering). Amersfoort maakt geen gebruik van de overheidsvordering. De reden hiervoor is dat de gemeente niet het risico wil lopen om van de verkeerde rekening af te schrijven.

Preferentie

Vorderingen van de Rijksbelastingdienst, het UWV en andere sociale diensten gaan voor de gemeente, doch verrekening (van bijstand) en broninhouding gaan voor beslag. Op belastingen van provincie en gemeente is het voorrecht van artikel 21 Invorderingsrecht (rijksbelastingen) bijvoorbeeld niet van toepassing. Vorderingen van gemeenten zijn concurrerend (bijvoorbeeld: onroerende zaakbelasting, parkeerbelasting, hondenbelasting en rioolheffing). Pas hierna komen reguliere schuldeisers, zoals verhuurders, energiebedrijven en postorderbedrijven aan de beurt.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

In het kader van het armoedebeleid, het klantgericht/klantvriendelijk werken en om werkdruk te spreiden is er voor gekozen om bepaalde belastingplichtigen, die voorkomen in de eerste aanslagronde van een nieuw belastingjaar, geautomatiseerd kwijtschelding te verlenen. Hiervoor hoeft de belastingplichtige geen kwijtscheldingsformulier in te vullen, maar wordt proactief, op basis van het onderzochte inkomen, kwijtschelding verleend. Toegekende automatische kwijtschelding is reeds verwerkt op het aanslagbiljet. De belastingaanslag is daardoor meestal een nul-aanslag.

Inning en (dwang)invordering

Het invorderingsproces voor het innen van gemeentelijke belastingen ziet er als volgt uit:

Processtap	Aantallen
<p>1. De gemeente verstuurt de belastingaanslag. Op het aanslagbiljet van de gemeentelijke belastingen staat welke bedragen iemand moet betalen en wanneer het geld betaald moet zijn. Iemand kan kiezen voor automatische incasso en ook is een betalingsregeling mogelijk.</p> <p>Als iemand niet in staat is om de gemeentelijke belastingen te betalen, dan kan hij een verzoek om kwijtschelding doen. Een deel wordt automatisch, zonder verzoek, kwijtgescholden.</p>	<p>Ongeveer 70% van de belastingbetalers betaalt via automatische incasso.</p> <p>Aantal aanslagen circa 70.000.</p> <p>Nettobedrag aanslagen: € 69 miljoen. 3.860 automatische kwijtscheldingen, totaal 4.973 kwijtscheldingen.</p>
<p>2. Als een inwoner niet op tijd betaalt, verstuurt de gemeente een aanmaning. Bovenop de aanslag brengt de gemeente aanmaningskosten in rekening. Die zijn € 7,- of € 16,-, afhankelijk van welk bedrag nog openstaat. Er wordt niet vooraf een herinnering gestuurd.</p>	<p>7.502 aanmaningen, totaal in rekening gebracht: € 70.055.</p>
<p>3. Wordt de aanmaning niet betaald, dan ontvangt de schuldenaar kort na het verlopen van de betaaltermijn van de aanmaning een dwangbevel via de post. Daar komen extra kosten bij van minimaal € 39,- tot maximaal € 11.970,-. Met een dwangbevel heeft de schuldenaar enkele dagen de tijd om het totale bedrag te betalen, inclusief de extra kosten.</p>	<p>3.092 dwangbevelen per post, totaal in rekening gebracht: € 212.843; 974 hernieuwde bevelen, totaal in rekening gebracht: € 14.690.</p>
<p>4. Als een reactie op het postdwangbevel uitblijft, gaat één van de gemeentelijke deurwaarders langs. Daarbij wordt de schuldenaar gevraagd naar de reden van niet betalen en gewezen op de mogelijkheid van kwijtschelding of een betalingsregeling. Indien nodig wordt men doorverwezen naar de gemeentelijke schuldhulpverlening.</p>	
<p>5. Wanneer een dwangbevel na herhaalde aansporing door de deurwaarder niet wordt betaald, dan kan de gemeente beslag leggen op bijvoorbeeld loon en/of uitkering of bezittingen. De gemeente Amersfoort maakt daarbij geen gebruik van de overheidsinvordering.</p>	<p>289 loonvorderingen</p> <p>33 executoriale beslaglegging</p> <p>2 executoriale verkopen</p>

Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO): alimentatie

Introductie

Het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO) is een overheidsinstelling en verricht in opdracht van de minister van Justitie en Veiligheid wettelijke taken op het gebied van onderhoudsbijdragen. Het LBIO is gespecialiseerd in het innen van zowel partneralimentatie als kinderalimentatie. Het int deze alimentaties als partijen er zelf niet uitkomen.

Wetgevend kader

- Wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Artikel 479g heeft betrekking op de bevoegdheid tot vereenvoudigd derdenbeslag; Artikel 585 – 600 heeft betrekking op gijzeling.
- Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (Staatsblad 1995, 198).
- Besluit kostenopslag inning kinderalimentaties en partneralimentaties (17 november 1993, gewijzigd bij besluit van 18 juli 2009).
- Besluit van 1 november 2006, houdende wijziging van het Besluit kostenopslag inning kinderalimentaties in verband met aanpassing van enkele bedragen (Staatsblad 2006, 545).
- Artikel 1:408 Burgerlijk Wetboek (voorziening in de kosten van de verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen en stiefkinderen).

Bijzondere incasso-bevoegdheden en preferentie

De wetgeving geeft het LBIO bijzondere bevoegdheden ten aanzien van de invordering van alimentatie. Zo mag zij informatie inwinnen bij onder andere de Belastingdienst, uitvoeringsorganisaties in de sociale zekerheid en gemeenten. Op het gebied van invordering kan het LBIO vereenvoudigd derdenbeslag leggen, op grond van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 479g.

Preferentie

De vordering van het LBIO heeft geen preferentie terwijl een door de gemeente vastgestelde verhaalsbijdrage in tegenstelling tot de kinderalimentatiebeschikking wel een preferente vordering is. Indien de alimentatie-gerechtigde bijstand ontvangt en er geen sprake is van een beschikking waarin de kinderalimentatie is vastgesteld, heeft de gemeentelijke sociale dienst twee opties:

- de gemeente kan zelf een verhaalsbijdrage vaststellen en deze incasseren, en
- de gemeente kan de alimentatiegerechtigde naar de rechter sturen om kinderalimentatie te laten vaststellen en eventueel laten incasseren door het LBIO.

Echter doordat aan de verhaalsbijdrage preferentie is verbonden en aan de kinderalimentatievordering niet, kiest de gemeente er meestal voor om zelf een verhaalsbijdrage vast te stellen en te incasseren. Kinderalimentatie en de verhaalsbijdrage worden op dezelfde manier berekend; conform de Tremanormen.⁹

Voor de alimentatiegerechtigde biedt een kinderalimentatiebeschikking voordelen boven de vaststelling van een verhaalsbijdrage. De kinderalimentatiebeschikking blijft immers van kracht, ook als de alimentatiegerechtigde

⁹ Dit zijn richtlijnen van een werkgroep van deskundigen op basis waarvan de rechtbanken de alimentatie berekenen en vaststellen.

geen bijstand meer ontvangt. Dit geldt niet voor de verhaalsbijdrage. Voor alleenstaande ouders die wel een kinderalimentatiebeschikking hebben en alimentatie ontvangen, loont het daardoor eerder om een aantal uur te werken en zo boven bijstandsniveau te komen. Met ontvangst van kinderalimentatie kunnen zij derhalve gemakkelijker uit de bijstand komen en blijven. Indien gemeenten alleenstaande ouders vaker zouden doorverwijzen naar de rechter voor een kinderalimentatiebeschikking zal dit uiteindelijk kunnen leiden tot minder bijstandsgevallen.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

Het LBIO moet rekening houden met de beslagvrije voet. Bij beslag op loon of uitkering geldt ook de wettelijke bescherming van de beslagvrije voet. Bij beslag op bankrekening geldt dit niet. Dit leidt tot de situatie dat het bedrag dat de werkgever aan het eind van de maand stort op de bankrekening van de schuldenaar, het bedrag dat overblijft na toepassing van de beslagvrije voet, alsnog wordt ingevorderd via beslag op de bankrekening. Dit ondergraaft de werking van de beslagvrije voet. Om dat te voorkomen, hebben de Belastingdienst, CJIB, DUO, LBIO, SVB en het UWV met elkaar gesproken over het informeel respecteren van de beslagvrije voet bij bankbeslag.

Inning en (dwang)invordering

Het LBIO int de alimentatie als de betaling plichtige in gebreke blijft. Dat kan hij alleen doen:

- Als de bijdrage door de rechter is vastgesteld.
- Als er minimaal één maand achterstand is (iemand betaalt niet of te weinig).
- Als de betalingsachterstand minimaal € 10,- is.
- Voor een achterstand die op het moment van het verzoek niet ouder is dan 6 maanden.
- Als iemand door de ontvangstgerechtigde op de hoogte is gesteld van het bankrekeningnummer waarop hij of zij de alimentatie over kan maken.

Hieronder volgt een beschrijving van het reguliere proces inzake de invordering van alimentatie.

Processtap	Aantallen
1. Naar aanleiding van het verzoek van de ontvangstgerechtigde vraagt het LBIO de betalingsplichtige om verschuldigde betalingen rechtstreeks aan hem of haar te betalen. Dit gebeurt in eerste instantie telefonisch. De betaling plichtige ontvangt daarnaast altijd een schriftelijke bevestiging van het LBIO over het verzoek van de ontvangstgerechtigde. De plichtige moet er voor zorgen dat het LBIO binnen drie weken na het verzoek een bewijs in handen heeft dat er (alsnog) is betaald.	Ontwikkeling in aantal alimentatiegerechtigden dat naar LBIO stapte: 2011: 12.445; 2012: 13.111; 2013: 14.858; 2014: 13.752; 2015: 11.945; 2016: 10.275
2. Betaalt de betalingsplichtige de volledige achterstand tijdig? Dan stopt het LBIO de bemiddeling. Er volgen geen verdere stappen en er worden geen kosten in rekening gebracht.	Ca. 75% betaalt tijdig en volledig. Er resteren ca. 2.500-3.000 zaken.
3. Als iemand de achterstand niet volledig binnen de gestelde termijn betaalt, dan neemt het LBIO de inning over en start zij de incassoprocedure ¹⁰ . De betaling plichtige is dan 15% opslagkosten verschuldigd over de achterstand, als ook over de maandelijkse alimentatie. Deze procedure start met een aankondiging van derdenbeslag.	

¹⁰ Voordat het LBIO de invordering van de alimentatie met de daaraan gekoppelde kostenopslag overneemt, wordt eerst geprobeerd om de alimentatieplichtige er toe te bewegen de alimentatie alsnog vrijwillig te voldoen aan de alimentatiegerechtigde.

Processtap	Aantallen
4. Wanneer nog steeds niet wordt betaald, laat het LBIO middels vereenvoudigd derdenbeslag - een deel van - het loon of de uitkering van de betaling plichtige inhouden (loonvordering).	6.500 keer loonbeslag in 2016
5. Blijkt dat (tijdelijk) geen beslag bij een werkgever of uitkeringsinstantie kan worden gelegd, dan wordt door het LBIO eerst een onderzoek gedaan naar eventuele verhaalsmogelijkheden. Tegelijk wordt getracht een betalingsregeling te treffen. Wordt de betalingsregeling niet nagekomen dan schakelt het LBIO afhankelijk van het verhaalsonderzoek en vaak in overleg met de alimentatiegerechtigde een gerechtsdeurwaarder in. De deurwaarder tracht eerst een betalingsregeling te treffen maar kan ook beslag leggen op bijvoorbeeld een onroerend goed, een auto of roerende zaken. Naast de eerdergenoemde opslagkosten komen daar van kosten voor het inschakelen van een gerechtsdeurwaarder bij.	750 keer beslaglegging in 2016
6. Betalingen die het LBIO ontvangt worden, onder aftrek van opslagkosten (en eventuele executiekosten), zo spoedig mogelijk op de rekening van de ontvangstgerechtigde gestort.	
7. In het uiterste geval kan het LBIO gijzeling aanvragen (artikel 585 wetboek van burgerlijke rechtsvordering). Hiervoor dient echter wel een procedure te worden aangespannen, waarbij het LBIO een advocaat moet inschakelen. Soms wordt de procedure opgestart als pressiemiddel. Dit is alleen mogelijk als er duidelijk sprake is van betalingsonwil maar niet van betalingsonmacht en alle executiemaatregelen zijn uitgewonnen.	
8. Is de achterstand volledig ingelopen? En betaalde de betaling plichtige minimaal zes maanden achtereenvolgens de maandelijkse alimentatie vermeerderd met de wettelijke opslagkosten? Dan sluit het LBIO het dossier. Indien het LBIO daarna opnieuw tot inning overgaat nadat een incassozaak is gesloten, dan verdubbelt deze periode steeds.	In ruim 90 % van de aan het LBIO ter inning gegeven vorderingen ter zake van (kinder)alimentatie is de inschakeling van deze organisatie uiteindelijk succesvol.

SVB: onverschuldigd of te veel betaalde (pensioen)uitkeringen en bestuurlijke boetes

Introductie

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) is verantwoordelijk voor de uitvoering van het AOW-pensioen, de kinderbijslag, de AIO en een aantal andere nationale en internationale regelingen. Daarnaast verzorgt de SVB het beheer van de persoonsgebonden budgetten (PGB) op grond van de WMO 2015, ZVW, WLZ en Jeugdwet. Daartoe behoren de betalingen namens de budgethouders van hun zorgverlener(s) en hun administratieve (werkgevers)verplichtingen zoals de salarisadministratie voor PGB-budgethouders.

Volumes:

- De AOW telt 3.397.634 klanten (die een uitkering ontvangen), waarvan er 338.084 in het buitenland wonen. De aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO-aanvulling) telt 43.180 gerechtigden.
- 1.916.900 huishoudens krijgen kinderbijslag voor 3.382.708 kinderen, waarvan 41.541 kinderen in het buitenland.
- Er zijn 33.770 klanten die een ANW nabestaandenuitkering krijgen, waarvan 3.359 in het buitenland.
- 121.597 klanten met een PGB (persoonsgebonden budget) hebben ieder één of meer zorgverleners die de vergoeding voor de verleende zorg door de SVB betaalt krijgen.

Wetgevend kader

- Algemene wet bestuursrecht (AWB)
- Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Algemene Ouderdomswet
- Participatiewet (inzake AIO)
- Algemene Kinderbijslagwet
- Algemene nabestaandenwet
- Wet langdurige zorg (inzake PGB)
- Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (inzake PGB)
- Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
- Wet financiering sociale verzekeringen
- Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boeten en terugvordering onverschuldigde betalingen
- Als een uitkering op een onjuiste rekening wordt gestort of als deze ten onrechte wordt doorbetaald na het overlijden van de uitkeringsgerechtigde, dan is een voor bezwaar en beroep vatbare bestuursrechtelijke terugvordering (zoals op grond van artikel 24 AOW (tot 1-1-2018), artikel 53 Anw, artikel 24 AKW, artikel 58 Participatiewet, artikel 22 OBR en artikel 6e Remigratiewet) op grond van jurisprudentie niet van toepassing. Dat betekent dat de SVB dan voor de terugvordering van het onverschuldigd betaalde bedrag is aangewezen op het civiele recht met toepassing van artikel 6:203 BW. Bij terugvordering op grond van artikel 6:203 BW neemt de SVB dus geen voor bezwaar en beroep vatbaar besluit in de zin van artikel 1:3 Awb. De bijzondere invorderingsbepalingen zijn dan evenmin van toepassing. Een voorgenomen wetswijziging brengt daarin per

1 januari 2018 verandering in de AOW, omdat daarbij frequent na overlijden van de pensioengerechtigde nog onverschuldigde pensioen betalingen doorschieten.

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Naast de in eerste instantie aan te wenden optie om een boete- of terugvordering zelf te verrekenen met nog verschuldigde betalingen op grond van dezelfde of een andere door de SVB uitgevoerde socialezekerheidswet, beschikt de SVB over bijzondere incassobevoegdheden die pas daarna ingezet kunnen worden, zoals:

- a) De mogelijkheid van pseudo verrekening waardoor zonder machtiging kan worden verrekend met uitkeringen van UWV en gemeente.
- b) De mogelijkheid om vereenvoudigd beslag te leggen.
- c) De mogelijkheid om de beslagvrije voet te verlagen indien de schuldenaar medewerking weigert aan een draagkrachtonderzoek (niet verlenen van inzage in inkomen en vermogen).

Vooralsnog maakt SVB nog geen gebruik van vereenvoudigd derdenbeslag. De organisatie is daar vooralsnog nog niet op ingericht maar is dat wel van plan. Ook bevoegdheid c) past de SVB (nog) niet toe.

Preferentie

De terugvorderingen op grond van de socialezekerheidswetten zijn preferent. Deze vorderingen zijn bevoorrecht en volgen onmiddellijk na de vorderingen bedoeld in artikel 288 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek. Hierbij is opgemerkt dat de SVB niet de enige overheidsinstantie is die zich bij invordering kan beroepen op preferentie.

Beslagvrije voet

Bij beslag op loon of (pensioen)uitkering geldt de wettelijke bescherming van de beslagvrije voet. Deze moet ook in acht worden genomen bij een invordering door middel van verrekening (anders dan met kinderbijslag) of pseudo verrekening. Indien een schuldenaar de (terug)vordering niet ineens binnen 6 weken en ook niet in termijnen binnen een jaar kan (terug)betalen, is er langer uitstel van betaling nodig. Hoeveel langer, is afhankelijk van vermogen en draagkracht. In die gevallen wordt verzocht een draagkrachtformulier in te vullen. Als er ook niet voldoende vermogen blijkt te zijn voor terugbetaling, berekent de SVB aan de hand van de verstrekte gegevens en bewijsstukken de beslagvrije voet. Als betrokkene hieraan niet meewerkt, ontnemt hij de SVB de mogelijkheid om zijn beslagvrije voet te respecteren. In dat geval hoeft de SVB geen rekening te houden met een beslagvrije voet.

Bijzondere benadering debiteuren

De SVB past beleidsmatig de volgende afwijkende handelwijze toe in het belang van haar debiteuren:

Beslagvrije voet als schuldenaar in buitenland woont

Als de schuldenaar in het buitenland woont, geldt evenmin een beslagvrije voet waarmee rekening moet worden gehouden (art. 475e RV). De schuldenaar kan daardoor verstoken blijven van alle (Nederlandse) inkomsten tenzij hij dat aantoonst en de Nederlandse rechter op grond daarvan alsnog een beslagvrije voet vaststelt. De SVB houdt als crediteur reeds onverplicht rekening met een beslagvrije voet indien de schuldenaar volledig meewerkt aan het draagkrachtonderzoek, zodat een verzoekschriftenprocedure vanuit het woonland bespaard kan blijven. Daartoe hanteert de SVB als vuistregel 90% van de uitkeringsnorm op grond van de Remigratiewet omdat deze woonlandafhankelijke norm vergelijkbaar is met de bijstandsnorm waar in Nederland de beslagvrije voet van afgeleid wordt.

Samenloop met incasso door andere schuldeisers

De SVB laat in beginsel een jaar lang andere schuldeisers voorgaan. Bij een pseudo verrekening of vereenvoudigd derdenbeslag binnen het SUWI-domein is het aan de schuldeisende instantie om rekening te houden met de beslagvrije voet.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

Bij beslag op bankrekening geldt op grond van de wet de beslagvrije voet niet. Dit kan tot de situatie leiden dat de bij een loonbeslag vrijgelaten beslagvrije voet na overmaking door de werkgever of uitkeringsinstantie alsnog door een bankbeslag van de zelfde of een andere beslaglegger kan worden geïnd. Dit ondergraaft de werking van de beslagvrije voet. Om dat te voorkomen, hebben de Belastingdienst, CJIB, DUO, LBIO, SVB en het UWV in 2017 met elkaar gesproken over het informeel respecteren van de beslagvrije voet bij bankbeslag. De eventueel in te schakelen gerechtsdeurwaarder krijgt van de SVB daarom de opdracht om beslag op bank(spaar)rekening(en) uitsluitend uit te (laten) voeren indien en voor zover de banksaldi tezamen méér bedragen dan de beslagvrije voet voor één maand.

Inning en (dwang)invordering

Processtap	Aantallen ¹¹
1. Gemiddeld aantal vorderingen dat per jaar bij SVB ontstaat door onverschuldigd of te veel betaalde (pensioen)uitkeringen en bestuurlijke boeten als gevolg van geconstateerde overtredingen van de informatieplicht.	Aantal (terug)vorderingen dat per jaar ontstaat bedraagt 190.194.
2. Het (terug)gevorderde (boete)bedrag moet in beginsel in één keer binnen 6 weken worden terugbetaald.	Aantal vorderingen per jaar dat in een keer binnen 6 weken wordt terugbetaald bedraagt 99.486.
3. Debiteuren die niet in één keer binnen 6 weken kunnen terugbetalen, mogen een tegenvoorstel doen waarmee het volledige bedrag (al dan niet in termijnen dan wel met een zekerheidsstelling) binnen een jaar wordt terugbetaald.	Aantal vorderingen per jaar dat in binnen een jaar wordt terugbetaald bedraagt 33.862.
4. Wordt door de debiteur meegewerkt aan een draagkrachtonderzoek dat uitwijst dat deze opties niet haalbaar zijn, dan verleent de SVB langer uitstel van betaling. De draagkracht (verschil tussen netto inkomen en de te respecteren beslagvrije voet) bepaalt dan de hoogte en het aantal van de termijnaflossingen.	Aantal vorderingen per jaar dat niet binnen een jaar betaalt of anderszins verder uitstel van betaling krijgt bedraagt 56.836.
5. Bij debiteuren die vorderingen in termijn betalen en (nog) een uitkering van de SVB ontvangen, worden de termijnbedragen geïnd via verrekening met de lopende uitkering.	Gemiddelde jaaraantallen vorderingen per jaar dat op basis van een nieuwe verrekening wordt geïnd, is niet bekend. Op het moment van het Berenschot-onderzoek was het aantal lopende (dus oude en nieuwe) verrekeningen gemiddeld 490.959.
6. Bij debiteuren die vorderingen in termijn betalen en (nog) een uitkering via andere organisaties binnen het SUWI-domein (UWV en gemeenten) ontvangen, worden de termijnbedragen waar mogelijk verrekend met dergelijke andere uitkeringen ¹² .	Aantal vorderingen per jaar dat op basis van pseudo verrekening wordt geïnd bedraagt 280.
7. Bij debiteuren die vorderingen in termijn betalen, maar geen uitkering via de SVB of een andere organisatie binnen het SUWI-domein ontvangt, doet de SVB de invordering direct bij de burger.	Aantal vorderingen per jaar waarbij geen (pseudo) verrekening kan plaatsvinden is niet bekend.

¹¹ Gemiddelde jaaraantallen over 2015 en 2016.

¹² De pseudo verrekening zal in het incassoproces waarschijnlijk worden vervangen door vereenvoudigd derdenbeslag omdat een beslag door een private schuldeiser daarop niet voor gaat. Bij een pseudo verrekening is dat wel het geval.

Processtap	Aantallen ¹¹
8. Bij niet-nakoming van termijnbetalingen, verstuurt SVB per post een aanmaning. Er worden geen invorderingskosten in rekening gebracht bij een aanmaning.	Aantal verstuurde aanmaningen per jaar gemiddeld 6.926.
9. Indien op de aanmaning geen betaling plaatsvindt, verstuurt SVB dwangbevelen. Er resteert na ontvangst van het dwangbevel voor de debiteur in kwestie nog een termijn om te betalen. Het dwangbevel mag per post verstuurd worden. Er worden geen invorderingskosten in rekening gebracht voor een dwangbevel.	Aantal verstuurde dwangbevelen per jaar gemiddeld 366.
10. Indien na dwangbevel ook geen betaling plaatsvindt, wordt het dwangbevel ten uitvoer gelegd door SVB zelf via vereenvoudigd derdenbeslag dan wel via een buitenlands zusterorgaan dan wel door middel van beslag via de door haar gecontracteerde gerechtsdeurwaarder.	Aantal beslagleggingen per jaar is niet bekend omdat een gerechtsdeurwaarder namens SVB ook in der minne (zonder beslag) kan innen.

UWV: onterecht ontvangen uitkering / inning boetes

Introductie

Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) verzorgt uitkeringen zoals WW en WAO en helpt werkzoekenden bij het vinden van werk.

Deze bijdrage gaat in op het terugvorderen van onterecht ontvangen uitkering / inning boetes vanwege niet voldoen aan informatieplicht.

Wetgevend kader

- Werkloosheidswet (artikel 79-81)
- Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
- Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen
- Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
- Ziektewet
- Wet Arbeid en Zorg
- Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
- Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boeten en terugvordering onverschuldigde betalingen

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Vereenvoudigd derdenbeslag

UWV heeft de bevoegdheid zelf en hoeft niet naar de rechter voor een dwangbevel. Het dwangbevel maakt vereenvoudigd derdenbeslag mogelijk.

Verrekenen

Het UWV is bevoegd op basis van de verschillende van toepassing zijnde wetten, om het te vorderen bedrag te verrekenen binnen bepaalde grenzen. Het UWV is tevens bevoegd tot verrekening van een vordering op de werkgever met een aan de werkgever te betalen bedrag (pseudo).

Preferentie

Een vordering van het UWV is preferent.

Ontwikkelingen afgelopen jaren

Bij beslag op loon of uitkering geldt de wettelijke bescherming van de beslagvrije voet. Bij beslag op bankrekening geldt dit niet. Dit leidt tot de situatie dat het bedrag dat de werkgever aan het eind van de maand stort op de bankrekening van de schuldenaar, het bedrag dat overblijft na toepassing van de beslagvrije voet, alsnog wordt ingevorderd via beslag op de bankrekening. Dit ondergraaft de werking van de beslagvrije voet. Om dat te voorkomen, hebben de Belastingdienst, het CJIB, DUO, LBIO, de SVB en het UWV in 2017 met elkaar gesproken over het informeel respecteren van de beslagvrijevoet bij bankbeslag.

Tot 2017 had het UWV bovendien de bevoegdheid een bestuurlijke boete aangemerkt als recidive volledig te verrekenen met de uitkering. Door een wetwijziging moet sinds dit jaar wel rekening gehouden worden met de beslagvrije voet, hetgeen in lijn is met de Rijksincassovisie. Bovendien voert het UWV altijd een

inkomensonderzoek uit wanneer klanten bezwaar aantekenen tegen de hoogte van het aflossingsbedrag en/of als klanten een betalingsregeling aanvragen.

Inning en (dwang)invordering

In het kader van dit onderzoek ligt de focus op twee incassostromen, namelijk (1) het reguliere proces van het terugvorderen van teveel ontvangen uitkeringen (voorschotten) waarbij het UWV wel tijdig op de hoogte is gesteld en (2) het terugvorderen van teveel ontvangen uitkeringen waarbij het te veel ontvangen bedrag ontstaan is door het niet nakomen van de informatieplicht.

Processtap	Aantallen
1. Indien een debiteur nog een uitkering ontvangt, verreken het UWV de openstaande boete met de lopende uitkering. De debiteur krijgt dan een verrekeningsbeschikking.	Aantal klanten dat een incassobrief heeft ontvangen: 226.026.
2. Indien de debiteur geen uitkering ontvangt, wordt de boete ingevorderd. Daarover maakt het UWV dan een betalingsafpraak met de debiteur (bijvoorbeeld termijnregeling).	Aantal klanten dat een rappelbrief heeft ontvangen: 121.038.
3. Wanneer een debiteur weigert mee te werken, wordt een eerste aanmaning gestuurd. Hierbij worden nog geen extra kosten in rekening gebracht. Wanneer de debiteur na de eerste aanmaning nog steeds niet betaalt, volgt een tweede aanmaning.	Aantal klanten dat niet reageert op een rappelbrief en een aanmaning krijgt: 58.572. Aantal klanten dat n.a.v. een aanmaning alsnog een termijnregeling treft: 21.323.
4. Wanneer een debiteur ook na de tweede aanmaning niet betaalt, wordt waar mogelijk vereenvoudigd derdenbeslag toegepast.	Aantal klanten dat niet reageert en een dwangbevel ontvangt: 15.734. Er wordt jaarlijks ca. 13.000 keer vereenvoudigd derdenbeslag toegepast.
5. Indien vereenvoudigd derdenbeslag niet mogelijk is, wordt de vordering overgedragen aan de deurwaarder. Daarbij worden door het UWV administratiekosten in rekening gebracht.	Er gaan zo'n 1.300 zaken per jaar naar de deurwaarder.
6. De deurwaarder controleert nogmaals op eventuele inkomsten. Er wordt in principe geen beslag gelegd op bezittingen en vermogen (alleen voor grote fraudezaken wordt uitzondering gemaakt).	

In 2016 was de totaal geconstateerde schadelast als gevolg van overtredingen van de inlichtingenplicht € 41,4 miljoen en is een bedrag van € 9,7 miljoen aan boetes opgelegd.

Gemeente Den Haag: terugvordering van te veel betaalde bijstand

Introductie

De dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten (SZW) van de gemeente Den Haag is o.a. verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet. Dat bevat onder meer het afhandelen van bijstandsaanvragen, uitkeren van de bijstand en het ondersteunen van werkzoekenden.

Deze bijdrage gaat primair in op het terugvorderen van teveel betaalde algemene bijstand op grond van de Participatiewet, want dit is qua volume het omvangrijkst. Dit omvat ook de fraude vorderingen hieromtrent. Andere soorten vorderingen (bijvoorbeeld bijzondere bijstand, krediethypotheken, verhaal alimentatie, terugvordering uitkering kunstenaars) blijven buiten beschouwing.

Wetgevend kader

Bij terugvordering van teveel betaalde bijstand geldt onder meer de volgende regelgeving:

Nationaal

- Artikel 58 – 60c Participatiewet (wettelijk kader met betrekking tot terugvordering).
- Artikel 4:85 – 4:96 Algemene Wet bestuursrecht (vaststelling en verplichting tot betaling).
- Artikel 475d Wetboek van Rechtsvordering (beslagvrije voet).
- Artikel 19 Invorderingswet 1990 (dwanginvordering).
- Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving (Fraudewet).

Lokaal

- De Verordening maatregelen, fraude en verrekenen bestuurlijke boete inkomensvoorzieningen Den Haag 2016 (RIS 288904).
- Beleidsregel Terugvordering, aflossing en kwijtschelding Participatiewet Den Haag 2017.
- Het Handboek Werk en Inkomen, Stimulansz (hoogte van aflossingsbedragen).

De beleidsregel regelt de minnelijke terugvordering. Dwanginvordering is gebaseerd op landelijke regels.

Bijzondere incassobevoegdheden en preferentie

Uitkeringsinstanties, zoals gemeenten, moeten de teveel verstrekte uitkering in beginsel terugvorderen. Terugvorderen is verplicht als sprake is van schending van de inlichtingenplicht door belanghebbende.

Wettelijk is verrekenen verplicht bij bestuurlijke boete, terugvordering vanwege schending inlichtingenplicht en fraudevorderingen (artikel 60 lid 4). Het college is bevoegd tot verrekenen bij de overige gevallen van terugvordering (artikel 60 lid 3).

Als iemand nog een lopende uitkering vanuit de Participatiewet ontvangt, wordt het teveel ontvangen bedrag verrekend met de uitkering. Als iemand geen bijstand meer ontvangt, dan vraagt de gemeente de debiteur om het bedrag terug te betalen. Daarvoor krijgt deze een acceptgiro thuisgestuurd. Leidt dat niet tot terugbetaling, dan heeft de gemeente op grond van artikel 12 van de Invorderingswet 1990 de bevoegdheid om een dwangbevel uit te vaardigen en vereenvoudigd derdenbeslag (loonvordering) te leggen. Bij het dwangbevel kunnen tevens de kosten van de aanmaning, de kosten van het dwangbevel en rente in rekening worden gebracht.

Voor beslag op een bankrekening of ander vermogen moet de gemeente wel een gerechtsdeurwaarder inschakelen.

Preferentie

Op grond van art. 60 lid 7 zijn vorderingen van de gemeente inzake terugvordering preferent ten opzichte van de meeste vorderingen van derden.

Voorts gaat verrekening op grond van artikel 60 lid 3 en 4 Participatiewet door de gemeente vóór beslag door een derde. In de praktijk betekent dit dat:

- Een lopend beslag wordt opgeschort zodra de gemeente (op grond van hun invorderingsbevoegdheid) een bedrag gaat verrekenen met de bijstandsuitkering. De beslaglegger wordt van de opschorting op de hoogte gesteld.
- De verrekening ongewijzigd wordt voortgezet indien nadien beslag door een derde wordt gelegd. De beslaglegger wordt medegedeeld dat het beslag niet uitvoerbaar is in verband met verrekening. Voorwaarde voor verrekening op grond van artikel 60 lid 3 en 4 Participatiewet is dat er een terugvorderingsbesluit of boetebesluit is genomen.

Pseudo verrekening, zoals bedoeld in artikel 60a Participatiewet, gaat niet voor beslag door een derde onder een andere gemeente (of onder het UWV of de SVB). De reden hiervan is, dat geen sprake is van verrekening tussen partijen die wederkerig elkaars schuldeiser en schuldenaar zijn (artikel 6:127 BW). Een betaling door die gemeente (of instantie) van een door beslag getroffen uitkering aan de pseudo verrekenaar, kan dus niet tegen de beslaghebber worden ingeroepen (artikel 475h Rv). Dit betekent dat een gemeente niet tot pseudo verrekening kan overgaan als beslag op de uitkering ligt en dat het beslag dan ook niet wordt opgeschort.

Beslagvrije voet

Op de bijstandsuitkering mogen in de 6 voorafgaande maanden ontvangen inkomsten worden verrekend met de uitkering zonder rekening te houden met de beslagvrije voet (tot 1 januari 2015 gold dit voor een periode van 3 maanden). Dit doet zich voor als alle inkomsten over voorafgaande maanden ineens ontvangen worden, en de inkomsten te hoog zijn om in een enkele maand te verrekenen.

Bij het verrekenen op uitkeringen geldt in zijn algemeenheid dat vooraf de beslagvrije voet berekend moet worden. Er is een uitzondering. Verrekening op grond van artikel 58 lid 4 van de Participatiewet is uitsluitend mogelijk bij daadwerkelijk ontvangen inkomsten. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de persoonlijke omstandigheden. Bij het verrekenen op grond van artikel 58 lid 4 zijn de regels over de beslagvrije voet (art. 475b t/m 475e WBRv) niet van toepassing.¹³

Er gelden voorts speciale regels wanneer de debiteur geen informatie verstrekt die nodig is om de uitkering terug te vorderen (zie bijvoorbeeld art. 60 lid 6 Participatiewet en art. 27g lid 5 WW).

Ontwikkelingen afgelopen jaren

De hoogte van de boete voor mensen met een uitkering wordt door het UWV, de SVB en gemeenten voortaan afgestemd op de ernst van de overtreding, de mate waarin deze verwijtbaar is en de omstandigheden van betrokkene. Hiermee is de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving (Fraudewet) aangepast per 1 januari 2017.

¹³ Zie uitspraak ECLI:NL:CRVB:2012:BW3757.

Vanaf 1 januari 2017 hebben UWV, de SVB en gemeenten de bevoegdheid gekregen om bij medewerking aan een schuldregeling op verzoek, onder bepaalde voorwaarden, de opgelegde boetes geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.¹⁴ Sinds dit jaar is, in het verlengde hiervan, de Beleidsregel Terugvordering, aflossing en kwijtschelding Participatiewet Den Haag 2017 in werking. De vorige beleidsregels meldden “slechts” dat het college kan besluiten af te zien van (verdere) terugvordering als dit naar het oordeel van het college noodzakelijk is voor het tot stand komen van een schuldregeling. In de huidige beleidsregel zijn artikel 6 en 7 nieuw. Hierin is o.a. bepaald dat een bestuurlijke boete (bij verminderde of gemiddelde verwijtbaarheid) kan worden kwijtgescholden in het kader van een schuldregeling (artikel 6). Gemeenten mogen als gevolg van de Fraudewet echter géén medewerking verlenen aan een schuldregeling als sprake is van boetes of vorderingen als gevolg van het overtreden van de inlichtingenplicht (het gaat hier om een schuldregeling met als resultaat finale kwijting van het openstaande bedrag). Het college is verplicht om deze kosten terug te vorderen. Gemeenten hebben wél de mogelijkheid om de vordering tijdens de schuldregeling op te schorten of mee te laten lopen, waarbij het resterende bedrag na afloop van de schuldregeling alsnog moet worden betaald. In Den Haag maakt men gebruik van deze bevoegdheid (zie artikel 7).

Inning en (dwang)invordering

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom iemand teveel bijstand ontvangt of heeft ontvangen: SZW heeft een vergissing gemaakt, iemand heeft geen informatie of onjuiste informatie gegeven (overtreding inlichtingenplicht), iemand heeft andere inkomsten, maar die ontvangt hij of zij later. Het extra geld mag de ontvanger niet houden. SZW vordert dit terug, al dan niet inclusief boete. Er is een invorderingsproces voor mensen met een lopende uitkering en voor mensen zonder een uitkering.

Boetes

Iedereen die een bijstandsuitkering ontvangt of aanvraagt, heeft een inlichtingenplicht naar de gemeente. Op grond van de Participatiewet is diegene verplicht om de gemeente alle inlichtingen te verstrekken die de gemeente nodig heeft om het recht op een bijstand vast te stellen. Als iemand al bijstand van de gemeente ontvangt, dan kan de gemeente vanwege schending van de inlichtingenplicht de uitbetaling van de uitkering opschorten en een boete opleggen.

Het reguliere terugvorderingsproces, nadat is vastgesteld dat er voor een bepaald bedrag moet worden teruggevorderd (evt. met boete), ziet er als volgt uit:

Processtap

1. Indien iemand nog een uitkering krachtens de Participatiewet ontvangt, wordt het te veel ontvangen bedrag afgetrokken van de lopende uitkering (verrekening). Indien iemand geen uitkering geniet, dan volgt een acceptgiro.
2. Wanneer verrekening niet kan leiden tot volledige terugvordering (bijvoorbeeld omdat de aflossingsruimte nihil is), dan stopt de incasso. De vordering blijft bestaan, maar er is gedurende de uitkeringsperiode geen sprake van actieve incasso. Indien iemand echter geen uitkering meer geniet, dan wordt de incasso vervolgd (herinnering, aanmaning).
3. Als betrokkene niet te bereiken is, niet reageert op brieven, geen informatie verstrekt op grond waarvan de gemeente een regeling kan treffen en/of de opgelegde regeling niet nakomt, gaat men over tot dwangincasso (dwangbevel). Bij een dwangincasso vervalt het recht op kwijtschelding.
4. Indien uitreiking van het dwangbevel niet leidt tot betaling, kan worden overgegaan tot beslag (loonvordering).
5. Tot slot kan worden overgegaan tot bankbeslag en beslag op roerende zaken, inboedel. Hiervoor is een gerechtsdeurwaarder nodig.

¹⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34396-22.html>

Hieronder de cijfers van invordering van Den Haag. Het betreft het aantal vorderingen per categorie en het uitstaande bedrag per 2017.

Categorie	Aantal	Uitstaand bedrag (2017)
Teveel betaalde uitkering niet fraude	12.493	€ 9.645.002,03
Teveel betaalde uitkering fraude	8.936	€ 39.756.399,46
Fraude boete vorderingen	1.750	€ 2.864.401,28
Bijzondere Bijstand	15.469	€ 14.592.201,37
Verhaal	615	€ 1.101.734,16
Verrekening	1.138	€ 298.408,89
Overig	3.455	€ 20.586.947,98

Het intrekken (of herzien) van het recht op bijstand is een bevoegdheid van het college. Tenzij sprake is van een schending van de inlichtingenplicht, dan is het een verplichting (artikel 54 lid 3).

De teveel verstrekte uitkering wordt bruto (inclusief belasting en premies) teruggevorderd door de gemeente. Alleen wanneer de debiteur in hetzelfde jaar waarin teveel uitkering is verstrekt het bedrag terugbetaald, kan netto worden terugbetaald.